

# Ochrona odmian roślin

Nowe odmiany roślin są kluczowym elementem współczesnego rolnictwa, ogrodnictwa i leśnictwa. Dają większe plony, zapewniają wyższą jakość i odporność na szkodniki i choroby, są też najbardziej opłacalnym sposobem na zwiększenie wydajności i jakości produkcji. Ponadto ich wykorzystanie pozwala często minimalizować negatywne skutki oddziaływania upraw rolnych na środowisko naturalne. Dynamiczny postęp w zakresie uzyskiwania nowych odmian dotyczy także roślin ozdobnych, które obok walorów estetycznych mają znaczącą wartość ekonomiczną.

Kancelaria JWP – jako jedna z nielicznych na polskim rynku – oferuje Państwu kompleksowe usługi zarówno w zakresie uzyskania praw wyłącznych do odmian roślin, ich utrzymywania i ochrony, jak również umożliwienia skutecznej komercjalizacji nowej odmiany.

## Czym jest wyłączone prawo do odmiany rośliny?

Jest to najnowsze i zarazem najbardziej wyspecjalizowane prawo własności intelektualnej. Hodowca może ubiegać się o przyznanie wyłącznego prawa do nowej odmiany rośliny, jeżeli jest ona odrębna, wyrównana, trwała oraz nowa, a jej nazwa odpowiada wymogom określonym w przepisach prawa. Dotyczy to wszystkich rodzajów i gatunków roślin, w tym odmian roślin rolniczych, użytkowych, warzywnych, sadowniczych i ozdobnych oraz odmian drzew i winorośli. Prawo do odmiany jest dziedziczne oraz zbywalne i może stanowić przedmiot obrotu gospodarczego. W zależności od wybranej strategii ochrony można ubiegać się o przyznanie prawa wyłącznego o zasięgu krajowym bądź też prawa obowiązującego na całym terytorium Unii Europejskiej.

## O czym warto wiedzieć przed zgłoszeniem odmiany?

W ciągu ostatnich 20-tu lat do Wspólnotowego Urzędu Ochrony Odmian Roślin (CPVO) wpłynęło blisko 54 tysiące zgłoszeń nowych odmian celem zapewnienia praw wyłącznych ich hodowcom. Część z nich uzyskała już ochronę, natomiast część korzysta z ochrony tymczasowej. Oznacza to, że przed przystąpieniem do własnego zgłoszenia warto sprawdzić czy nasza odmiana nie jest już powszechnie znana, co skutkowałoby odmową przyznania prawa wyłącznego. Równie ważnym elementem jest zaproponowana przez hodowcę nazwa nowej odmiany która, jako oznaczenie indywidualizujące ją w obrocie, spełnia funkcję analogiczną do znaku towarowego. Nie może ona wprowadzać potencjalnego odbiorcy w błąd.

Przeprowadzenie badania stanu prawnego zarejestrowanych odmian roślin wraz z badaniem zdolności rejestracyjnej nazwy odmiany zaproponowanej przez hodowcę pozwoli nie tylko na uniknięcie zbędnych kosztów związanych z jej późniejszym zgłoszeniem, ale także na opracowanie i przyjęcie optymalnej strategii ochrony z uwzględnieniem aktualnych warunków rynkowych.

## Jak uzyskać wyłączone prawo do odmiany rośliny?

W celu uzyskania ochrony należy dokonać zgłoszenia odmiany rośliny w wybranym, właściwym Urzędzie ds. Ochrony Odmian Roślin:

- ▶ Centralnym Ośrodku Badań Odmian Roślin Uprawnych (COBORU) w Słupi Wielkiej k. Poznania – ochrona obejmuje terytorium Polski;
- ▶ Wspólnotowym Urzędzie Ochrony Odmian Roślin (CPVO) w Angeres – ochrona obejmuje obszar całej Unii Europejskiej (Community Plant Variety Right);
- ▶ w poszczególnych urzędach krajowych wybranych państw – ochrona obejmuje terytorium danego państwa.

COBORU nie przyznaje prawa wyłącznego, jeżeli odmiana została zgłoszona do ochrony albo jest chroniona przez Wspólnotowy Urząd Odmian Roślin (CPVO) w Angeres. Oznacza to, że uzyskanie prawa wyłącznego na terytorium Unii Europejskiej zastępuje krajowe zgłoszenie do systemu ochrony.

Hodowca, który złożył wniosek o przyznanie prawa w innym państwie będącym członkiem Związku Ochrony Nowych Odmian Roślin (UPOV), może ubiegać się w okresie 12-tu miesięcy od dnia jego złożenia o przyznanie na terytorium Polski wyłącznego prawa oraz uznanie jego pierwszeństwa do odmiany.

## Ile średnio trwa procedura (od zgłoszenia do uzyskania prawa)?

Przeciętny czas rozpatrywania zgłoszenia o udzielenie ochrony, zarówno przed polskim jak i unijnym urzędem, wynosi około 2-3 lata i jest w znacznej mierze uzależniony od daty zgłoszenia oraz od rodzaju lub gatunku odmiany.

W toku postępowania właściwy urząd przeprowadza badanie zaproponowanej nazwy odmiany, a także badania jej odrębności, wyrównania i trwałości (badania OWT). Badania te trwają standardowo dwa sezony wegetacyjne i mogą zostać przedłużone, jeśli będzie to konieczne dla ustalenia, czy odmiana wykazuje wszystkie z wymaganych cech. Zgłaszający korzysta wtedy z ochrony tymczasowej.

## Dlaczego warto chronić nowe odmiany roślin?

Uzyskanie wyłącznego prawa do odmiany rośliny zapewnia uprawnionemu monopol w zakresie jej wykorzystania. Obejmuje ono m.in.:

- ▶ wytwarzanie lub rozmnażanie,
- ▶ przygotowanie do rozmnażania,
- ▶ oferowanie do sprzedaży, sprzedaż lub inne formy zbywania,
- ▶ eksport i import,
- ▶ przechowywanie

roślin nowej odmiany lub materiału ze zbioru odmiany chronionej.

Od chwili przyznania prawa wyłącznego wszystkie wyżej wymienione czynności można wykonywać tylko za zgodą uprawnionego. Hodowca legitymujący się wyłącznym prawem do odmiany może natomiast, w drodze umowy licencyjnej, udzielić innej osobie upoważnienia do odpłatnego korzystania z przysługującego mu prawa.

## Jak skutecznie komercjalizować uzyskane prawo do odmiany rośliny?

Uzyskanie prawa wyłącznego nie oznacza w każdym przypadku możliwości czerpania korzyści gospodarczych z nowo uzyskanej odmiany rośliny.

W przypadku odmian roślin uprawnych, w celu wytwarzania ich materiału siewnego i wprowadzania go do obrotu niezbędne jest uzyskanie ich wpisu do krajowego rejestru odmian (KR) oraz do katalogu wspólnotowego. Oznacza to konieczność przeprowadzenia dodatkowego postępowania administracyjnego, które umożliwia skuteczną komercjalizację tych odmian, a zarazem zapewnia w pełni efektywne wykorzystanie prawa wyłącznego przyznanego przez COBORU/CPVO.

## Jak utrzymać ochronę i chronić prawo wyłączne do odmiany rośliny?

Wyłączne prawo obowiązuje od dnia wydania decyzji o jego przyznaniu i trwa:

- ▶ 30 lat – w przypadku odmian winorośli, drzew oraz ziemniaka;
- ▶ 25 lat – w przypadku pozostałych odmian.

By zapewnić ochronę zarejestrowanej odmiany konieczne jest wnoszenie opłat urzędowych za każdy rok utrzymywania prawa wyłącznego. Ważne jest też monitorowanie rynku i reagowanie w sytuacji naruszenia prawa przez inne podmioty. Możliwe jest wówczas dochodzenie należnych roszczeń na drodze cywilnej bądź też skierowanie sprawy na drogę postępowania karnego.

## Zespół JWP oferuje:

- ▶ badania zdolności rejestrowej odmian roślin oraz ich nazwy,
- ▶ przygotowywanie opinii prawnych dotyczących zdolności rejestrowej odmian roślin i ich nazw,
- ▶ zgłoszenia odmian roślin: w trybie krajowym w Centralnym Ośrodku Badań Odmian Roślin Uprawnych (COBORU) oraz w trybie unijnym we Wspólnotowym Urzędzie Ochrony Odmian Roślin (CPVO) w Angers,
- ▶ monitorowanie badań odrębności, wyrównania i trwałości odmiany (OWT) oraz badań wartości gospodarczej odmiany (WGO),
- ▶ prowadzenie procesu rejestracji krajowych odmian roślin przed właściwymi zagranicznymi urzędami,
- ▶ odnawianie praw wyłącznych do odmian roślin w Polsce i Unii Europejskiej,
- ▶ prowadzenie postępowań w sprawie wpisu do krajowego rejestru odmian oraz katalogu wspólnotowego,
- ▶ prowadzenie postępowań spornych przed Wspólnotowym Urzędem Ochrony Odmian Roślin oraz Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej,
- ▶ prowadzenie postępowań spornych przed Wspólnotowym Urzędem Ochrony Odmian Roślin oraz Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej,
- ▶ sporządzanie listów ostrzegawczych w sprawach dotyczących odmian roślin,
- ▶ prowadzenie postępowań dotyczących odmian roślin przed sądami administracyjnymi (WSA, NSA),
- ▶ doradzanie Klientom w konkretnych sytuacjach związanych z odmianami roślin i pomoc w opracowaniu korzystnej strategii działania,
- ▶ prowadzenie postępowań cywilnych oraz karnych przed sądami powszechnymi dotyczących naruszeń praw wyłącznych do odmian roślin.

### ■ Eksperti



Tomasz Gawliczek  
specjalista ds. ochrony odmian roślin  
radca prawny  
aplikant rzecznikowski  
e: tomasz.gawliczek@jwp.pl



Mirosława Ważyńska  
krajowy i europejski rzecznik patentowy  
specjalista biolog  
e: mirosława.wazynska@jwp.pl



JWP Rzecznicy Patentowi  
Dorota Rządewska Spółka Jawna

Grupa JWP – ochrona własności intelektualnej i obsługa prawna firm

Sienna Center  
ul. Żelazna 28/30  
00-833 Warszawa

T: +48 22 436 05 07  
F: +48 22 436 05 02  
E: info@jwp.pl